

“Η ανακάλυψη της Ελλάδας” στα Βήματα του Πausανία

Έκθεση Ιστορικού Υλικού - Διεθνές Συμπόσιο - Επιμορφωτικές
Διαλέξεις - Virtual Exhibition On Line

*“Με τον Πausανία στο χέρι θα περιοδεύσουν οι φιλομαθείς στην
Πελοπόννησο, στην απελευθερωμένη πια Ελλάδα”*

Μάρκος Μουσούρος, από τον πρόλογο στην πρώτη έκδοση του Πausανία, Βενετία,
1516.

Πρώτη σελίδα ελληνικού
χειρογράφου του Πausανία,
Φλωρεντία 15ος αι.

«Η ανακάλυψη της Ελλάδας» Στα Βήματα του Πausανία

Έκθεση πολυτίμων χειρογράφων, βιβλίων και εικαστικού υλικού –
Διεθνές Συμπόσιο – Επιμορφωτικές Διαλέξεις –
Virtual Exhibition On line

Το έργο του Πausανία *Ελλάδος Περιήγησις* (2^{ος} αι. μ.Χ.) είναι μια αναλυτική εξ αυτοψίας περιγραφή της Ελλάδας των ρωμαϊκών χρόνων με έμφαση στη μνημειακή τοπογραφία, ένα πανόραμα της ελληνικής αρχαιότητας και ταυτόχρονα ένας οδηγός των αξιομνημόνευτων τόπων της.

Με την παρακμή του αρχαίου κόσμου, το έργο του επιβιώνει αποσπασματικά, χάρις στις διαδοχικές αναλαμπές του βυζαντινού ουμανισμού. Η επανεμφάνιση του έργου του κατά την παλαιολογία αναγέννηση και η διάχυσή του από Έλληνες και δυτικούς αρχαιογνώστες στην Δύση θα σηματοδοτήσουν την νέα σχέση με την ελληνική αρχαιότητα, όχι πια σαν ιδέα αλλά στην υλική της πραγματικότητα. Το έργο του Πausανία θα συνδεθεί με τον ελληνικό προ-εθνικό πατριωτισμό και θα αποτελέσει μια βάση της αρχαιολογίας της Ελλάδας.

Η Έκθεση, το Διεθνές Συμπόσιο και η σειρά των Επιμορφωτικών Διαλέξεων αποσκοπούν να αναδείξουν ανάγλυφα τις διεργασίες που οδήγησαν σε αυτήν την «ανακάλυψη» της Ελλάδας και να τις κοινοποιήσουν στο ευρύ κοινό.

***Διοργάνωση από τα τρία ανθρωπιστικά Ινστιτούτα του
Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών:***

το Ινστιτούτο Ελληνικής & Ρωμαϊκής Αρχαιότητας (IEPA),

το Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών (IBE),

το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών (INE)

Προτεινόμενες εκδηλώσεις

1. Έκθεση ιστορικού υλικού

Σκοπός της έκθεσης είναι να μυήσει το ευρύ κοινό στις ποικίλες πτυχές της «ανακάλυψης» της ελληνικής αρχαιότητας, και στην επίδρασή της στην συγκρότηση της νεοελληνικής ταυτότητας και τις απαρχές της ελληνικής αρχαιολογίας.

Η έκθεση θα διαρκέσει τρεις εβδομάδες και θα φιλοξενηθεί στο αίθριο του ΕΙΕ. Θα περιλαμβάνει σε πρωτότυπο ή σε ανατύπωση, εξαιρετικού ενδιαφέροντος χειρόγραφα (ελληνικά και μεταφρασμένα) του έργου του Πausanias που φυλάσσονται σε Μουσεία και Βιβλιοθήκες της Ελλάδας και του εξωτερικού (Βενετία, Φλωρεντία, κ.λπ.), σπάνιες εκδόσεις του έργου καθώς και περιηγητικές, εικαστικές, και αρχαιολογικές εκδόσεις σε πρωτότυπα ή αντίγραφα, που ακολούθησαν τα βήματα του Πausanias και συνετέλεσαν στην ανακάλυψη της αρχαίας και της νεότερης Ελλάδας.

Το εκθεσιακό υλικό θα προέλθει από δημόσιες και ιδιωτικές ελληνικές και ξένες συλλογές καθώς και από υλικό που υπάρχει στη βιβλιοθήκη του ΚΝΕ-ΚΒΕ/ΕΙΕ. Για τη συγκέντρωση υλικού στο πρωτότυπο ή αναπαραγωγή μοναδικών και σπάνιων χειρογράφων και εκδόσεων από τον 16^ο αιώνα μέχρι σήμερα, έχει ζητηθεί η συμμετοχή των ακόλουθων φορέων, με τους οποίους το ΕΙΕ έχει μακρόχρονη συνεργασία:

- Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος
- Γεννάδειος Βιβλιοθήκη (μόνο για εξασφάλιση ψηφιακού/φωτογραφικού υλικού)
- Αρχαιολογική Εταιρεία
- Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών
- Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο
- Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών
- Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή
- Μουσείο Μπενάκη
- Συλλογή Ε. Ι. Φινόπουλου
- Συλλογή Κοντομηνά
- Μουσείο Αθηνών Βούρου Ευταξία

Με τον τρόπο αυτό συνεχίζεται και ενδυναμώνεται η επιστημονική συνεργασία των Ανθρωπιστικών Ινστιτούτων του ΕΙΕ με τις ξένες αρχαιολογικές Σχολές και Φορείς και βέβαια τους Μορφωτικούς ακολούθους των αντίστοιχων πρεσβειών.

Την έκθεση αναμένεται να επισκεφθούν, πέραν των ατόμων που θα συμμετάσχουν στο διεθνές συμπόσιο και τις επιμορφωτικές εκδηλώσεις περί τα 3000 άτομα (φιλόλογοι, ιστορικοί, αρχαιολόγοι, φοιτητές, ευρύ κοινό)

Προτεινόμενες ενότητες

ενότητα (α) Η αρχαιότητα στον βυζαντινό και τον δυτικό ουμανισμό

χειρόγραφα και αρχέτυπα Ελλήνων συγγραφέων, συναφή με την ιστορία και την γεωγραφία της αρχαίας Ελλάδας (Ηρόδοτος, Πτολεμαίος, Στράβων κ.ο.κ.).

ενότητα (β) η τύχη του Πausanias

χειρόγραφα και εκδόσεις του έργου του Πausanias *Ελλάδος Περιήγησις*, στα ελληνικά καθώς και μεταφράσεις στα λατινικά και στις ευρωπαϊκές γλώσσες έως τις ημέρες μας.

ενότητα (γ) η υποδοχή και η επίδραση του Πausanias στη Δύση

δυτικά έργα που αναφέρονται στο έργο του Πausanias ή επηρεάζονται από αυτό από τον 15^ο αιώνα και μετά (από την αρχαιογνωστική γεωγραφία του 16^{ου} αιώνα και τις αρχαιολογικές επισκέψεις του 17^{ου} αιώνα -Spon και Wheler- έως τους αρχαιογνώστες του Διαφωτισμού λόγιους και περιηγητές -Barthélemy, Barbié du Bocage, Choiseul Gouffier- έως τους αρχαιολογικούς οδηγούς του 19^{ου} αιώνα).

ενότητα (δ) ο Πausanias και η νεοελληνική παιδεία

ελληνικά έργα που επηρεάστηκαν από την *Περιήγησις* του Πausanias και διαμόρφωσαν την νεοελληνική αυτογνωσία και αρχαιογνωσία (από τον πρόλογο του Μάρκου Μουσούρου – 1516 και τον χάρτη του Νικόλαου Σοφianoύ, 1540-1552, στην *Παλαιά Γεωγραφία* του Μελέτιου 1728, την *Χάρτα* του Ρήγα, την μετάφραση του Ανάχαρση και του άτλαντά του 1796-1818)

2. Virtual Exhibition On line

Παρουσίαση των εκθεμάτων στο WEB (www.eie.gr)

Το σύνολο των εκθεμάτων θα ψηφιοποιηθεί, θα οργανωθεί σε βάση δεδομένων και θα παρουσιασθεί στο διαδίκτυο. Αυτό απαιτεί τα εξής στάδια:

- Φωτογράφιση, βιντεοσκόπηση των εκθεμάτων IN SITU στον εκθεσιακό χώρο.

- Ψηφιοποίηση εκθεσιακού υλικού, δημιουργία βάσης δεδομένων με τη μορφή δελτίων για κάθε αντικείμενο με φωτογραφίες και επεξηγηματικό υλικό
- Δημοσίευση του παραπάνω υλικού στο web

3. Τριήμερο Διεθνές Συμπόσιο

Στο Συμπόσιο θα προσκληθούν προσωπικότητες διεθνούς κύρους, οι επικεφαλές των ξένων αρχαιολογικών σχολών στην Ελλάδα, καθώς και Έλληνες ιστορικοί.

Η εναρκτήρια συνεδρία που αποτελείται από τρεις εισαγωγικές διαλέξεις με θέμα τον Πausanία και την πολλαπλή (βυζαντινή, ευρωπαϊκή και νεοελληνική) 'ανακάλυψη' του έργου του, θα πραγματοποιηθεί στα εγκαίνια της έκθεσης.

Θα ακολουθήσει διήμερο ανακοινώσεων στο οποίο θα παρουσιασθούν ζητήματα σχετικά με το βυζαντινό ενδιαφέρον για τον Πausanία, την ιστορία της δυτικής αρχαιογνωσίας και τις απαρχές της αρχαιολογίας (ομιλητές από τις ξένες αρχαιολογικές σχολές στην Αθήνα), και την νεοελληνική αρχαιογνωσία και τις λειτουργίες της στη συγκρότηση της πολιτιστικής και εθνικής νεοελληνικής ταυτότητας. Στο τριήμερο αυτό διεθνές συμπόσιο συνέδριο θα συμμετάσχουν περί τους 25 ομιλητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Υπολογίζεται το Συνέδριο να παρακολουθήσουν περί τα 200 άτομα/συνεδρία από ειδικό κοινό (ιστορικοί - φιλόλογοι - αρχαιολόγοι).

4. Επιμορφωτικές Διαλέξεις

Κατά τη διάρκεια της έκθεσης θα πραγματοποιηθούν, από ερευνητές των τριών ανθρωπιστικών Ινστιτούτων του ΕΙΕ, επιμορφωτικές διαλέξεις σχετικές με το έργο του Πausanία (ΙΕΡΑ), την επιβίωση και αναγέννησή του κατά τους βυζαντινούς χρόνους (ΙΒΕ) και την επίδρασή του στην δυτική ανακάλυψη της Ελλάδας και την διαμόρφωση της νεοελληνικής αυτογνωσίας (ΙΝΕ).

Υπολογίζεται η συμμετοχή 250-300 ατόμων / εκδήλωση

Η δράση αυτή διπτού επιστημονικού/εκπαιδευτικού αλλά και εκλαϊκευτικού χαρακτήρα στοχεύει στο να προσελκύσει εκτός από την αμιγή επιστημονική/ερευνητική κοινότητα και τους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, φοιτητές, αλλά και ένα ευρύτερο κοινό. Μέσω δε της παρουσίασης των εκθεμάτων στο web θα εξασφαλισθεί μεγαλύτερη πρόσβαση επισκεπτών καθώς το web αποτελεί ένα εύχρηστο και ελκυστικό εργαλείο.